

Handläggare
Gunweig Högberg
Telefon: 08-508 20 505

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Förslag till reviderade riktlinjer för riksfärdtjänst

Yttrande över remiss från Kommunstyrelsen, dnr 326-1051/2013.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Lena Lundström Stoltz
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Avdelningschef beställare

Sammanfattning

Socialförvaltningen har sett över riktlinjerna för riksfärdtjänst. De riktlinjer som hittills tillämpats gäller från 2006 och förändring föreslås på grund av förändringar av rättspraxis och förändringar i lagen om riksfärdtjänst (1997:735). I förslaget till nya riktlinjer har strukturen förändrats och vissa delar förtydligats. Socialförvaltningen anser att en översyn av bland annat utredningsmallar för riksfärdtjänst måste ske i stadens verksamhetssystem Paraplyet. I dag saknas sådana arbetsinstrument.

Förvaltningen tycker att det är positivt att riktlinjerna har reviderats, kompletterats och förtydligats. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att regler kring ansökan, handläggning, beslut och beställning är tydliga för att ge en rättssäker, korrekt och enhetlig handläggning.

Ärendet

De riktlinjer som hittills tillämpats för riksfärdtjänst fastställdes 2006. En revidering har nu gjorts av socialförvaltningen på grund av att förändringar i lagen om riksfärdtjänst (1997:735) och i rättspraxis skett sedan dess. Behov har även funnits av att utveckla avsnitten gällande handläggning samt stöd och vägledning kring detta. De nuvarande riktlinjerna är mycket kortfattade och regler kring hjälpmedel, utredning och prövning av rätten till riksfärdtjänst för personer under 18 år saknas.

De förändringar som skett i lagtext och rättspraxis är:

Ny lagregel

- I lagen om riksfärdtjänst 5§ har ett nytt stycke lagts till som säger att om den enskilde är under 18 år ska provningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning. Detta innebär i praktiken att beslutsfattaren ska ta ställning till huruvida ett barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning själv skulle kunna göra den resa för vilken den enskilde har ansökt om tillstånd för riksfärdtjänst.

Nya prejudikat:

- En dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mål nr 4942-10 har slagit fast att riksfärdtjänst inte ska beviljas för resor i samband med fackliga uppdrag, då dessa är tätt sammankopplade med personens arbete och det därmed är arbetsgivaren som ska bekosta sådana resor.
- En dom i kammarrätten i Göteborg (KGG-4144-09) och en dom från Kammarrätten i Stockholm (KST- 7587-08) tydliggör att resor med riksfärdtjänst inte ska anses täckas av omkostnadsersättningen, när den enskilde behöver ha sin personliga assistent som ledsagare på resan.
- JO (31227-2006) uttalade år 2007 att beslut om tillstånd för resor med riksfärdtjänst normalt bör avse en resa i taget. Detta med hänvisning till att en behovsbedömning måste göras av beslutsfattaren inför varje resa utifrån den enskildes hälsotillstånd och vilken service, exempelvis ledsagning, som erbjuds vid de aktuella stationerna och terminalerna. Såväl den enskildes hälsotillstånd som serviceutbud vid olika stationer kan förändras över tid, varför det inte är möjligt att fatta beslut för ett flertal resor under en kommande period.

De förändringar som föreslås i riktlinjerna sammanfattas nedan:

Nya kapitel och rubriker

Strukturen för riktlinjerna har ändrats genom indelning i fem kapitel med underrubriker. Tre nya avsnitt har dessutom tillkommit och inom flertalet avsnitt har kompletteringar skett.

De fem kapitlen är:

1. Inledning
2. Rätt till riksfärdtjänst
3. Handläggning av ärendet
4. Behov av stöd på resan
5. Övrigt

Nedan redovisas de förändringar som skett i varje avsnitt i de nya kapitlen:

Rätt till hemtjänst

I detta kapitel anges reglerna kring vem som har rätt till riksfärdtjänst och att respektive stadsdelsnämnd ansvarar för personer som är folkbokförda i den egna nämnden. En hänvisning görs till riktlinjerna om ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna, för de situationer där frågetecken kan uppstå, t ex när en person som tillhör stadsdelsnämnd A bor i ett boende i stadsdelsnämnd B. I detta kapitel har information tillkommit om hur prövningen av rätten till riksfärdtjänst görs när den enskilde är under 18 år. Tillägg har också gjorts för att tydliggöra att riksfärdtjänst inte ska beviljas för att allmänna kommunikationer går för sällan eller vid fel tid eller till resa med privatbil, hyrt fordon eller som ersättning till person som transporterar den enskilde.

Ett par exempel som finns i de nuvarande riktlinjerna som inte längre gäller på grund av prejudikatet från HDF har tagits bort.

Handläggning av ärendet

Detta är ett helt nytt kapitel. Några delar finns i de nuvarande riktlinjerna från 2006.

Förändringarna redovisas under respektive underrubrik nedan:

Ansökan

Tillägg har gjorts om att ansökan kan vara såväl skriftlig som muntlig och att det tydligt ska framgå vad ansökan avser, exempelvis resmål, syfte med resan, eventuella behov av hjälpmedel och vilket färdmedel som krävs för att genomföra resan. Dessutom finns information om ansökningstid och hur beslutsfattarens ska hantera en för sent inkommen ansökan för att

prövning ska kunna ske innan planerat resdatum samt om företrädare för den enskilde vid ansökan.

Utredning

Här ges vägledning och information om utredningens syfte, vilken information som bör inhämtas i utredningen, bestämmelser om dokumentation av uppgifter samt vikten av att inhämta samtycke från den enskilde för att få ta kontakt med andra. Ett avsnitt handlar om prövningen av ansökan när den enskilde är under 18 år där en jämförelse ska göras med ett barn i motsvarande ålder utan funktionsnedsättning. Om bedömningen är att barnet hade själv kunnat göra den resa som ansökan gäller ska inte riksfärdtjänst beviljas. Här betonas också att föräldraansvaret ska kompensera för barnets ålder, inte för dess funktionsnedsättning vilket innebär bland annat att om ett barn har en funktionsnedsättning som kräver resa med specialfordon ska riksfärdtjänst beviljas. I detta avsnitt har lagts till att det i utredningen måste klargöras vilken typ av färdstätt som ska användas för den aktuella resan, exempel på detta ges för att tydliggöra resonemanget. Påpekan görs även om att det idag ofta är billigare att resa med flyg än med tåg. Om den enskilde kan resa själv med flyg men inte med tåg och flyg kan anses vara det normala färdstättet på den aktuella sträckan (t ex Göteborg-Luleå), ska inte riksfärdtjänst beviljas för flygresan. Ett stycke om den fortgående tillgänglighetsanpassningen av offentliga platser såsom stationer, terminaler och hållplatser nämns också. Detta innebär i många fall att personer som endast behöver ledsagning vid av- och påstigning och för att ta sig mellan färdmedel på en station eller terminal, inte behöver beviljas detta av kommunen då servicen finns på plats.

Beslut om tillstånd för riksfärdtjänstresa

I detta avsnitt har vägledning om vad som ska framgå av beslut och särskild information om avslagsbeslut belysts. Här betonas att en prövning enligt lagen om riksfärdtjänst inte inkluderar någon prövning utifrån skälig levnadsnivå eller goda levnadsvillkor vilket skiljer denna lag från socialtjänstlagen och lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. Det ska således exempelvis ej ifrågasättas ”hur många gånger per år det är skäligt att kunna åka och besöka en släkting” när beslut fattas om riksfärdtjänst. En förändring är att tillstånd för resa med riksfärdtjänst enligt huvudregel beviljas för en resa i taget. I undantagsfall kan dock flera resor beviljas i ett och samma beslut.

I avsnittet har också vägledning kring underrättelse om beslut och överklagande av beslut tillförts. Beslut om riksfärdtjänst kan överklagas hos förvaltningsrätten. Överklagan ska ha inkommit till stadsdelsnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick ta del av beslutet. Det går även att överklaga avslag på ansökan om riksfärdtjänst, avslag på ansökan om ledsagning under resan, beslut om färd sätt och beslut om återkallelse av tillstånd och ändring av föreskrifter.

Beställning

Här ges vägledning om hur beställningen av resan normalt går till rent praktiskt samt olika koder som används vid beställning av riksfärdtjänst med flyg för att det ska framgå exempelvis om den enskilde är blind eller behöver rullstol till planet. Här har även information om avbokning av beställd resa med riksfärdtjänst lagts till.

Behov av stöd på resan

Detta kapitel innehåller några avsnitt som redan finns i riktlinjerna samt några nya.

Nedan redovisas nya avsnitt och förändringar i de avsnitt som redan finns:

Personlig assistans

Detta är ett nytt avsnitt fastän personlig assistans omnämns kortfattat i de nuvarande riktlinjerna. Nytt här är att hela reskostnaden för assistenten ska ersättas av kommunen då det enligt rättspraxis inte bedöms ingå i de omkostnader som ingår i den personliga assistansen. Detta gäller oavsett om den personliga assistansen beviljats enligt LSS eller socialförsäkringsbalken (SFB).

Ledsagare

Nytt i detta avsnitt är bl a information om tillgänglighetsanpassningen av stationer, hållplatser och terminaler samt var man kan hitta information om detta för en specifik station. Även här betonas att ledsagare inte behöver beviljas av kommunen om den enskilde klarar sig med den, idag ofta väl utbyggda, service som erbjuds på stationer och terminaler. I avsnittet finns också vägledning kring anordnandet av ledsagare, som åligger den enskilde själv och att det om den enskilde inte själv kan ordna en ledsagare inte är skäl till resa med dyrare färdmedel. Den enskilde kan då ansöka om ledsagare för resan enligt SoL eller LSS. Att ledsagaren exempelvis är make/maka till den enskilde och därmed har intresse av en resa

till ett semestermål, hindrar inte att denna är ledsagare.
Ledsagaren reser även i detta fall avgiftsfritt.

Hjälpmedel

Detta är ett nytt avsnitt. Här beskrivs reglerna kring att medföra hjälpmedel på resan. Huvudregel är att personligt förskrivna hjälpmedel som behövs under själva resan får medtagas. Andra personligt förskrivna hjälpmedel som inte behövs under själva resan men under vistelsen får tas med om de inte påverkar valet av färdstätt. Om det innebär att ett dyrare färdstätt behövs ska sådana hjälpmedel i första hand hyras eller lånas av kommun eller landsting på resmålet. Icke personligt förskrivna hjälpmedel får tas med förutsatt att de inte påverkar valet av färdstätt.

Övrigt

Idag finns inte någon specifik utredningsmall för riksfärdtjänst i Paraplysystemet. Lämpliga mallar för utredning behöver därför utarbetas.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom beställaravdelningen i samråd med egen regi avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen tycker att det är positivt att riktlinjerna har reviderats, kompletterats och förtydligats. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att regler kring ansökan, handläggning, beslut och beställning är tydliga för att ge en rättssäker, korrekt och enhetlig handläggning.

Bilaga

- 1 Remissen ”Förslag till reviderade riktlinjer för riskfärdtjänst”.